

1

Vi krydsede Danmarks grænse i september, og selv om der ikke er nævneværdig forskel på tysk og dansk asfalt, var det, som om jeg fik en stram dragt på. Vejrtrækningen blev kortere, og en hovedpine bankede på i nakken.

– Er det dit land? spurgte Vahid.

– Ja, svarede jeg og forklarede, at næste skridt ville være at kontakte politiet. Han for sammen ved ordet.

– Sådan gør man, sagde jeg. – Ellers må du være her illegalt til evig tid. Du får hverken papirer eller statsborgerskab.

Jeg vidste godt, at det var en meget rædden gulerod at holde op for ham, eftersom statsborgerskab i bedste fald lå langt ude i fremtiden, medmindre reglerne var lempet betydeligt i de år, jeg havde været væk, men jeg var bange for, at han skulle stikke af.

Jeg fik øje på en person midt på kørebanen og rev i rattet, så mit efterhånden bedagede køretøj gav sig i alle lejer. Men inden jeg havde fået det rettet op igen, erfarede jeg, at ikke bare et enkelt menneske, men en hel folkevandring bredte sig der på den danske motorvej som en karavane, der indhyllet i dis langsomt vugger frem af et fatamorgana.

Jeg begyndte at svede og kneb øjnene sammen. Var jeg rejst, ikke kun i afstand, men i tid? Havde nogen sprøjtet et

euforiserende stof ind i mig, så jeg enten havde hallucinationer eller befandt mig et andet sted, end jeg troede?

Sveden løb nu ned ad ansigtet, jeg trak bilen ind til siden, turde ikke standse, det var for pokker en motorvej, men måske var en motorvej heller ikke, hvad den havde været.

– Hvad er det for mennesker? spurgte Vahid. – De ligner flygtninge.

– Ja, jeg var blevet tør i halsen, – men det kan ikke passe, ikke i Danmark.

Jeg satte farten en smule op og passerede forsigtigt den lange række af fædre med børn på skuldrene, indkøbsvogne fyldt med tæpper, flasker og bylter, et gammelt menneske i kørestol og forrest en række kvinder og store børn med klapvogne.

Straks var jeg i tankerne tilbage på Lampedusa, en aften, hvor det regnede kraftigt, og en kvinde fortvivlet rakte sit gennemvåde spædbarn op imod porten til lejren, der var låst for natten. Barnet var blå af kulde, og fingrene rillede, som når man har badet alt for længe. Et stykke bag hende forsøgte en mand at mase sig frem med en yngre kvinde i favnen. Nogen blev provokeret og slog ud efter ham, hvad der straks udviklede sig til et slagsmål, som først hørte op, da en vagt kom til og tampede løs på dem med en stav, som om de var en flok gale hunde.

Jeg tænkte dengang, at det, de havde forladt, måtte være et sandt helvede, hvis de ville udsætte sig selv og deres børn for dette, og vendte ryggen til, fordi jeg ikke anede, hvad jeg skulle stille op.

Og nu dette. Kunne det være en demonstration af en slags? Nej, der var ingen skilte, kun mennesker, som vinkede og råbte på engelsk: – Tag os med!

Men trods det, at der var masser af plads i kassevognen, kørte jeg forbi kortegen, bange, simpelthen, for at

blive fanget ind, for at det scenarie, jeg var havnet i, skulle omfatte mig, æde mig og spytte mig ud som et væsen i en anden dimension.

Vi kørte nogle kilometer, og det Danmark, jeg på ingen måde havde længtes efter, lignede igen sig selv med afkørsler og pile til påfyldning af brændstof og menneskeføde. Jeg fulgte anvisningen til en vigeplads med cafeteria, og vi gik ind og bestilte kaffe og sandwich.

Der var en hektisk atmosfære, som om man ventede på, at en berømt person skulle komme forbi. Alle stirrede mod udkørslen, folk talte sammen fra bord til bord, servitricerne var ikke søvnige, automatiske dukker, men havde røde kinder af ophidselse.

– De mennesker på motorvejen? spurgte jeg en mand, som stod med en kikkert ved ruden.

– Flygtningene? sagde han, – er det flygtningene, du mener?

– Ja.

– Hvad med dem?

– Hvor kommer de fra?

– Sydfra. Der er ingen, der stopper dem, de oversvømmer hele landet. Sig mig, læser du ikke aviser?

Han nikkede mod stativet med formiddagsbladene, og jeg så et forsidebillede med en flok mage til den, vi lige havde passeret. Det var taget fra en bro og forestillede en mand, der spyttede ned i hovedet på mennesketoget.

2

Et års tid tidligere var jeg efter mit soloridt gennem Europa endt på Sicilien, Palermo, helt præcist, som er en selvtilstrækkelig by, det er muligt for enhver at blive glemt i. Havde også en tid et forhold til en prostitueret, som kendte sin metier og ikke forsøgte at give det udseende af, at der var andet og mere mellem os end sex.

Det var sproget, jeg var forelsket i. Et sprog, jeg endnu ikke har dechifreret, er det smukkeste, jeg ved. At bade sig i dets musik, tage melodien ind, have den i sig og omkring sig, falde i søvn med den og vågne op til den uden at forstyrre og brække den i stykker, som det sker, så snart enkelte gløser åbner sig for en. Hvis jeg nogle dage i træk havde frekventeret den samme bar, begyndte bartenderen at oversætte de mest almindelige vendinger til engelsk, hans måde at byde mig velkommen på, men opnåede blot, at jeg fandt et andet sted at slå mig ned. Jeg ville være fremmed, også i sproget, især i sproget. Der skete noget, når det åbnede sig, uskylden forsvandt, det var som med Daphnes lukkede krop, jeg ville på en gang elske den og være udelukket fra den.

Det vrimlede med flygtninge fra Afrika, Tunis mest, og det stående samtalemønne blandt både journalister og handlende var angsten for at gå under i fremmede, hvis de blev

ved med at vælte ind fra kysterne, dem der ikke druknede under forsøget.

Hele Europa diskuterede tilsyneladende problemet, og en dag sejlede jeg til Lampedusa, hvor de fleste stakler drev i land. Jeg kom forbi en flygtningelejr og så mænd stå ubeskæftigede, urolige, magre, med øjne, der flygtede endnu, og kunne ikke undgå at strejfe det faktum, at de af nød havde valgt en vej, jeg selv var slået ind på frivilligt.

Jeg blev hængende i nærheden af stranden, til natten var over mig, forstod ikke rigtig hvorfor. Så blev skyggerne pludselig levende, en båd var kæntrret derude. Redningstjenesten gik i gang, og af ingenting dukkede nyhedsjægerne op. De forskellige sprog slog gnister, helikoptere overfløj området hele natten, døde og levende blev trukket op på land. Redningsfolkene var næsten uden sprog, brugte udelukkende kommandoer, og til trods for mængden af livløse kroppe omkring mig blev jeg højstemt ved tanken om, at man kunne betjene sig af et sprog, der ikke var fuldt artikuleret, dette fåmælte, præcise, der lod personen være i fred bag sine beskeder. På en måde mindede det mig om en aboriginpige, jeg engang havde kendt, som også kun havde sagt det nødvendige.

Jeg blev længe på Lampedusa, en ø på størrelse med Anholt, som indtil sidste halvdel af halvfemserne havde været befolket af fiskere, der passede sig selv langt fra verdens brændpunkter, altså indtil deres ø selv blev et sådant brændpunkt, da flygtninge fra Afrika strømmede til i stort tal.

Da jeg en tid havde studeret de kaotiske tilstande, opsøgte jeg nogle redningsfolk og tilbød at hjælpe, men de talte udelukkende italiensk og gad ikke bruge deres tid på mig. Jeg kunne have trukket på skuldrene og respekteret afslaget, men et eller andet fik mig til at forsøge igen og igen. Der var så mange forskellige redningskorps og NGO'er, at det var

mig en gåde, hvordan de fandt ud af at fordele arbejdet imellem sig. Kun meget få personer var lokale, derimellem en præst, der talte engelsk, og som jeg i min kvide henvendte mig til en dag, da jeg var gået hen på kirkegården, hvor et utal af trækors uden navne talte deres eget tydelige sprog.

– Jeg synes, de fortjener en bøn, selv om vi ikke har kendt dem, sagde pateren, – så jeg plejer at gå herhen ved solnedgang. Hvis jeg skal være ærlig, beder jeg mere for dem, som jeg håber undgår at ende her, end for dem, der allerede ligger her.

Jeg fortalte ham, at jeg gerne ville udføre frivilligt arbejde, men var blevet afvist.

– De fremmede korps har hver deres måde at arbejde på, sagde han, – og de få lokale, der stadig deltager, er dødtrætte af alle de udefrakommende, der har overtaget øen. Folk tror, vi er racister, men vi er mere trætte af presse og alle de andre, som gør sig kloge på forholdene, end af flygtningene.

Så besluttede jeg da at tage deres fordømte og vidunderlige sprog til mig. Jeg kørte tilbage til Palermo, opsøgte luderne og de gamle barer, og straks nogen genkendte mig, løb ordene ud af dem som toner fra et blæseorkester. Smilene fyldte hele ansigter, blot jeg lærte en glose, og nåede op til hårgården, når gloserne fandt sammen i en sætning. Lige så indstillet på at undgå nærkontakt med sproget, jeg havde været, lige så besat var jeg nu af at dykke ned i det. Jeg var som en vandskræk, der har lært at svømme, og hvis jeg en sjælden gang sørgede over at have mistet mystikken, trøstede jeg mig med, at der var utallige steder i verden, jeg kunne tage hen og være sprogligt hjemløs. Lige nu var sproget mit kighul til en variation af menneskelig adfærd, jeg ikke tidligere havde stiftet bekendtskab med, en anledning til at føle noget nyt.

Og da jeg måneder senere vendte tilbage og talte et brugbart italiensk, gav det katolske broderskabs talsmand mig to minutters audiens. Der var ikke penge til flere reddere, fik jeg at vide, men hvis jeg arbejdede gratis, var det for så vidt o.k. Bare jeg holdt mig i nærheden, skulle jeg få besked, når de gik i aktion.

Skønt massiv kystvagt, drev der næsten hver dag skibe ind på bredden. Mange havde døde om bord, og de levende fik en tavs og kontant behandling, blev pakket ind i tæpper, bragt til forhør og derefter til modtagecenteret. Foruden flygtningene, befolkningen og redningsmandskabet vrimlede det med journalister og fotografer, altid på jagt efter et billede og en god historie. Intet sælger som lidelse. Jeg kunne høre dem tale om, at det begyndte at blive kedeligt med alle de sorte ansigter, som lignede hinanden. Før eller siden ville man trætte læserne.

En nat, da det blæste kraftigt, ringede klokken. Man havde spottet noget på vandet, to små fartøjer. Vi var et hold, der gik ud, nåede frem til den ene båd, tom, og havde vanskeligt ved at få fat i den anden i mørket. Da det endelig lykkedes, viste den bunke, der lå i bunden af båden, sig at være en mand, der kraftesløst hævede armen til hilsen. Vi begyndte tilbageturen mod kysten, hvor de sparsomme lys, som man bevidst havde udstyret området med for ikke at hjælpe de ubudne gæster, så ud, som om de dansede uroligt. Så pludselig fejede en projektør hen over sceneriet. Endelig, assistance! tænkte jeg, men konstaterede, da vi kom nærmere, at projektøren tilhørte et filmhold, der, inden vi fik vores fangst på land, var halvvejs ude i vandet og filmede ned i båden.

– Ingen døde? spurgte journalisten.

Det var under vores værdighed at svare, og de vendte om, slukørede, fordi historien var for lidt spektakulær.

Den overlevende var flygtning fra Afghanistan og havde drevet om i flere uger. Under forhøret fortalte han, at de havde været 18 i båden, men de fleste var døde af sult eller tørst. Til sidst var bare han og en mor med et spædbarn tilbage, og meget lidt vand. Da barnets mor døde, gemte han vandet til barnet, men til sidst døde også det. Efter at have svaret på spørgsmålene blev han tavs og sad sammensunken med lukkede øjne.

Jeg fulgte ham til lejren og besøgte ham hver af de følgende dage. Det var det definitive ved hans resignation, jeg ikke kunne slippe, tanken om, at han havde valgt den farefulde flugt i forventning om et bedre liv, at han havde været et menneske med håb og nu sad, som om han havde set Djævelen selv grine ad, at alt havde været forgæves. Hvor når ville han blive lukket ud af den lejr? Måske aldrig, antagelig få en returbillet til det sted, han kom fra, endnu mere fattig og sulten og med forfærdelige oplevelser i sin sparsomme bagage.

Han fascinerede mig, og til sidst besluttede jeg at befri ham, idet det forekom mig, at vi havde et vist skæbnefællesskab.

Det var let nok. Min redningsuniform gav mig uhindret adgang til lejren, og en dag meddelte jeg vagten, at afghaneren skulle til afhøring igen, og tog ham med, installerede ham i mit logi og befalede ham at forholde sig i ro.

Jeg talte langsomt, tydeligt og på engelsk, og han forstod tilsyneladende, skønt han ikke sagde noget, end ikke så lettet ud. Spiste blot maden, jeg satte for ham, og lagde sig på den madras, jeg havde skaffet.

Jeg fortsatte nogle dage med at deltage i redningsarbejdet, for at hans og min forsvinden ikke skulle blive opfattet som sammenfaldende og sagde endelig farvel.

– Hils i Europa, og sig, at ingen kan klare sig uden røvhul, sagde en af vagterne. Det var sådan, de opfattede situationen, at de sad med lorten, uden at nogen gad røre en finger for at tørre den af.

Jeg gjorde flygtningen klart, at vi skulle rejse, og han fulgte med uden ord. Da vi lagde os til at sove næste aften, tilbød han sig selv.

– O.k.! sagde han og pegede på min pik, havde tydeligvist troet, at sex var motivet. Jeg trak mig forskrækket tilbage, men hvordan forklare, at der ikke eksisterede en årsag til mine handlinger? Mine evner rakte ikke til at belyse noget, jeg ikke engang selv forstod.

– Nej, nej! protesterede jeg, og han trak på skuldrene.

Han vedblev at gøre, som jeg bad ham om, fulgte med ud til bilen, når vi skiftede logi, sad under transporten ved siden af mig og røg, og langsomt begyndte han at interessere sig for ting udenfor, pegede på et træ, et hus, en person. Jeg sagde: – Træ, hus, person. Han efterlignede og oparbejdede et lille ordforråd på engelsk. Jeg købte en børnebog til ham og hørte ham le for første gang, da han forstod historien.

Derfra gik det stærkt, og jeg begyndte at fornemme den person, han havde været før, den målbevidste unge fyr, som ville væk, fra hvad det nu var, men ikke havde været forberedt på strabadsernes tyngde. Han lavede lige så stille op og studerede omgivelserne, fra han åbnede øjnene, til han faldt i søvn. Og hver aften, før han lagde sig til at sove, sagde han: – I pay back.

For mit vedkommende blev det ikke til megen søvn. Vahid, som han hed, råbte i søvne, sloges, græd og bad for sit liv, druknede tilsyneladende igen og igen og vågnede, snappende efter vejret, for atter at lade sig falde tilbage i helvede.

Jeg forsøgte at få ham til at fortælle om sit tidligere liv, herunder flugten, men han ville ikke tale mere om det, og

slet ikke på sit modersmål. Hvis vi mødte andre afghanere, blev han stum. Som vidne til hans længsel undte jeg ham muligheden for et frikvarter med mennesker, som han delte skæbne med, men hvem var jeg at råde, jeg som selv havde valgt isolationen?

Dag, i søvne skreg han på sin sære dialekt, den jeg var udelukket fra, men endelig en nat talte han engelsk, og jeg opsnappede nogle ord om drukningen.

– Du talte engelsk i nat, sagde jeg til ham, mens vi spiste morgenmad.

– Så er jeg endelig fri, svarede han stille.

– Men du må ikke smide dit sprog væk, forsøgte jeg. Det var sværere, end jeg havde troet. Hvordan koge et helt liv ned og få ham til at forstå, hvad jeg selv havde tabt?

– Der er ikke noget, jeg vil huske, sagde han.

– Du talte om barnet, der druknede.

– Så har det hele været forgæves.

3

Næste dag forsvandt han. Jeg stødte byen igennem på kryds og tværs, vi var nået til Napoli, ville gerne lade ham forstå, at vi alle mere eller mindre har lig på samvittigheden, men byen er en myretue, et faktum jeg havde konstateret med tilfredshed dagen før, da det var vigtigt at gå i et med omgivelserne, men som nu ramte mig som en boomerang.

Ved midnatstid smed jeg mig i et hjørne af en bar, som vi tidligere havde frekventeret. Vahid havde rystet på hovedet, da jeg tilbød ham et glas vin, og i stedet fået en cola. Jeg tænkte på, hvor forsigtigt han havde nippet til den. Det virkede, som om verden var helt ny for ham, og han måtte spare på den overvældende mængde af indtryk, ikke som om opdragelse og regler fra hans tidligere liv havde nogen som helst indflydelse.

Jeg var ikke selv nogen heftig drikker, men den aften bedøvede jeg mig i alkohol. Jeg er fri, var den eneste tanke, som med mellemrum dukkede frem af tågerne, og også den første, jeg kunne tænke klart næste dag, da jeg vågnede med tømmermænd, fri til hvad? Og det gik op for mig, at jeg med Vahids skæbne i mine hænder havde skabt et formål med livet for mig selv, et formål han nu havde taget med sig, og den gamle angst, barndommens, stirrede mig i øjnene.

Jeg var først i tyverne, havde ingen uddannelse, ingen venner og intet sted, jeg kunne kalde hjemme.

Betød han virkelig så meget? spurgte jeg mig selv, mens jeg gennemtrawlede gader, pladser og smøger og skammede mig over svaret, at han som person var mig så godt som lige-gyldig, mens han som projekt var livsnødvendig.

Jeg tænkte de sparsomme samtaler, vi havde haft, igennem efter spor. Hvor kunne han tænkes at tage hen? Hvem ville han opsøge? Ikke sine egne i hvert fald. Og hvor længe ville han kunne overleve uden at kontakte myndighederne, hvad der ville afstedkomme en mængde ubehagelige spørgsmål?

Jeg fik øje på ham på en bænk i et afsides hjørne af en park. Bænken stod med ryggen til et buskads og havde en lille udtørret plæne foran, så det var muligt at overskue, hvem der nærmede sig fra begge sider. Han sad bøjet over sine knæ, som om han sov. Ved siden af ham stod en cola-flaske. Udover den havde han tilsyneladende ingen bagage.

Min første indskydelse var at fare hen til ham, hjertet hamrede, som om han var en længe savnet kæreste, men så tøvede jeg alligevel, vidste jo ikke, om han ville kendes ved mig. Han havde selv valgt at vende mig ryggen, og måske ville han flygte igen. Hvad havde ændret sig? Hvordan skulle jeg få ham overtalt til at følge mig, og til hvad? Altså bakkede jeg lige så stille hen bag en busk og blev stående i over en time, indtil han langsomt rettede sig op og tog en slurk af flasken for atter at falde sammen og atter en time senere at drikke endnu en gang, som om flaskens indhold helst skulle strække til i al evighed, fordi intetheden ventede, når den var tømt.

Først da tusmørket satte ind, rejste han sig og gik som en gammel mand rundt, først i parken, senere på gaden, hvor det var lettere at følge efter ham uden at blive set. Jeg ved ikke, hvad jeg havde forestillet mig, måske at han ville

mødes med nogen og gøre mig klogere på, hvem han var, og hvad han oplevede de frygtelige nætter, men da aftenen faldt på, vendte han tilbage til parken, gav sig til at rode i en skraldespand og forskrækkede en rotte. Det blev mig for meget. Jeg trådte hen til ham og kaldte, så blidt jeg formåede: – Vahid, det er mig, jeg har ledt efter dig.

Hans øjne lyste gult i skæret fra den blege gadelygte, og han kunne ikke lade være med at smile.

– Tak for det, du har gjort, sagde han, – men jeg kan ikke. Han tav.

– Hvad kan du ikke?

– Jeg kan glemme om dagen, men om natten ... min stemme taler af sig selv, du hører det, og så er det ikke glemt.

– Jeg forstår ikke noget af det, og jeg lover aldrig at fortælle det til nogen. Du kan ikke klare dig alene, Vahid, tag med mig til Danmark. Så vil jeg prøve at hjælpe dig med at få et nyt liv.

Jeg kunne se, at han var fristet.

– Må jeg sove i bilen? spurgte han.

– Hvis du absolut vil.

Og så fulgte han med, sov om natten i bilen og bankede forsigtigt på om morgenen for at få adgang til badeværelset, hvor han hurtigt og stille, som han var med alting, gjorde toilettet.

Det var ikke til at se, at han havde brugt brusekabinen, når man kom derud efter ham, og en dag lukkede jeg døren op, uden at have hørt ham komme, og så ham vaske sig i håndvasken.

– Hvorfor bruger du ikke bruseren? spurgte jeg.

– Ikke nødvendigt, sagde han, fugtede forlegent to fingre og vaskede sig forbløffende effektivt med mindre vand, end jeg bruger til en tandbørstning.

– Det koster ikke ekstra. Jeg tror, du vil kunne lide det.

– Alt det vand! gyste han, som om han så for sig, at verdenshavene ville komme efter ham gennem hanen.

Han lånte noget tøj af mig, mens vi vaskede hans eget på et møntvaskeri, og vi forlod Italien og krydsede op gennem Europa.

Turen kunne have været gjort på et par dage, men vi var en måned om den. Af og til funderede jeg over, om han troede, afstandene var så kæmpestore, eller forstod, at jeg trak tiden ud. Det var, som om kabinen, han og jeg med hver vores sprog og vores fælles engelsk udgjorde et summende helle, hvor ingen kunne nå os, og fremtiden stadig lå som en tåget dis over horisonten. Det var bedst for ham, at det ikke gik for stærkt, overbeviste jeg mig selv om, men måske var det mig, det var bedst for, for hvad skulle jeg stille op med ham, og med mig selv for den sags skyld? Hver gang jeg forsøgte at lægge bare sporadiske planer, gik tankerækken i stå som et hjul med en kæp i, og der blev stille.

Men sekundet efter sansede jeg motorens trygge summen og Vahids tilstedeværelse. Indimellem kunne jeg næsten glemme ham, fordi han altid var så stille og dertil ikke lugtede af noget som helst, som om han havde skrællet alt det af, der gjorde ham til en unik person, men hvis jeg så til siden, ville jeg få øje på hans vågne øjne og hans let foroverbøjede skikkelse, mager og vagtsom. Af og til virkede det, som om hans koncentration skærpedes ved synet af de høje elmastere, der lignede robotter med små arme og uden hoveder eller en ledning på usikre ben, som ledte op til en lille hytte på et bjerg, grønt og frodigt som et eventyr, ligesom han rettede sig i sædet ved mødet med bjergmassiver, kløvet som af en æggedeler, og da vi på et tidspunkt var omringet af sneklædte toppe, kunne jeg mærke, at han begyndte at ryste, hvad enten det så var af kulde eller minder.

En aften, før han gik ud i bilen for at sove, blev han stående ved den franske altan, der hørte til den dags beskedne logi. Udenfor lyste projektørerne op på en kirke, og når de ramte duer og måger, mens de sejlede til vejrs mod tårnet, så det ud, som om de var af perlemor.

Sådan, tænkte jeg, måtte livet gerne forme sig for evigt, og så længe vi var på vej, truede ingen ændringer med at spolere det.